TEISINGUMO TEISMO (antroji kolegija) SPRENDIMAS

2006 m. spalio 26 d. *

Byloje C-239/04

dėl 2004 m. birželio 8 d. pagal EB 226 straipsnį pareikšto ieškinio dėl įsipareigojimų neįvykdymo,

Europos Bendrijų Komisija, atstovaujama M. van Beek ir A. Caeiros, nurodžiusi adresą dokumentams įteikti Liuksemburge,

ieškovė

prieš

Portugalijos Respubliką, atstovaujamą L. Fernandes, padedamo *advogados* J. F. Ganderez ir R. Gomes da Silva, nurodžiusią adresą dokumentams įteikti Liuksemburge,

atsakovę,

* Proceso kalba: portugalų.

TEISINGUMO TEISMAS (antroji kolegija),

kurį sudaro kolegijos pirmininkas C. W. A. Timmermans, teisėjai M. R. Schintgen, J. Klučka, R. Silva de Lapuerta (pranešėja) ir L. Bay Larsen,

generalinė advokatė J. Kokott,
posėdžio sekretorius B. Fülöp, administratorius,

atsižvelgęs į rašytinę proceso dalį ir įvykus 2006 m. balandžio 6 d. posėdžiui,

susipažinęs su 2006 m. balandžio 27 d posėdyje pateikta generalinės advokatės išvada,

priima šį

Sprendimą

1 Europos Bendrijų Komisija ieškiniu Teisingumo Teismo prašo pripažinti, kad įgyvendinusi greitkelio, kurio trasa kerta Kastro Verdės specialios apsaugos teritoriją (toliau – SAT), projektą, nepaisydama neigiamų poveikio aplinkai vertinimo išvadų ir to, kad egzistuoja alternatyvūs šiai trasai sprendimai, Portugalijos Respublika neįvykdė įsipareigojimų pagal 1992 m. gegužės 21 d. Tarybos direktyvos 92/43/EEB

dėl natūralių buveinių ir laukinės faunos bei floros apsaugos (OL L 206, p. 7), iš dalies pakeistos 1997 m. spalio 27 d. Tarybos direktyva 97/62/EB, (OL L 305, p. 42, toliau – Buveinių direktyva) 6 straipsnio 4 dalį.

Teisinis pagrindas

Direktyva 79/409/EEB

2 1979 m. balandžio 2 d. Tarybos direktyvos 79/409/EEB dėl laukinių paukščių apsaugos (OL L 103, p. 1) 4 straipsnio 1 ir 2 dalys įpareigoja valstybes nares teritorijose, kurios atitinka šiose nuostatose nustatytus kriterijus, įsteigti SAT.

3 Šios direktyvos 4 straipsnio 4 dalyje numatyta:

„Šio straipsnio 1 ir 2 dalyse nurodytose apsaugos teritorijose valstybės narės imasi atitinkamų priemonių, kad būtų išvengta buveinių taršos ar pažeidimo, arba bet kokio paukščių trikdymo, jei tai galėtų būti reikšminga atsižvelgiant į šio straipsnio tikslus. Valstybės narės taip pat stengiasi išvengti buveinių taršos ar pažeidimo už šių saugomų teritorijų ribų."

Buveinių direktyva

4 Buveinių direktyvos 6 straipsnio 2–4 dalyse nurodyta:

„2. Valstybės narės imasi priemonių, siekdamos specialiose saugomose teritorijose išvengti natūralių buveinių ir rūšių buveinių blogėjimo, o taip pat rūšių, kurių apsaugai buvo įsteigtos specialios saugomos teritorijos, trikdymo, jei toks trikdymas galėtų būti reikšmingas šios direktyvos tikslų atžvilgiu.

3. Bet kokiems planams ir projektams, tiesiogiai nesusijusiems arba nebūtiniems teritorijos tvarkymui, bet galintiems ją reikšmingai paveikti individualiai arba kartu su kitais planais arba projektais, turi būti atliekamas jų galimo poveikio teritorijai įvertinimas. Atsižvelgiant į poveikio teritorijai įvertinimo išvadas ir remiantis 4 dalies nuostatomis, kompetentingos nacionalinės institucijos pritaria planui ar projektui tik įsitikinusios, kad jis neigiamai nepaveiks nagrinėjamos teritorijos vientisumo ir, jei reikia, išsiaiškinusios plačiosios visuomenės nuomonę.

4. Jei nepaisant poveikio teritorijai neigiamo įvertinimo ir nesant kitų alternatyvių sprendimų, šis planas ar projektas vis dėlto privalo būti įgyvendintas dėl svarbaus viešojo intereso privalomųjų pagrindų, tarp jų ir socialinio ar ekonominio pobūdžio, valstybė narė imasi visų kompensacinių priemonių, būtinų bendram Natura 2000 vientisumui apsaugoti. Apie patvirtintas kompensacines priemones ji praneša Komisijai. (Pataisytas vertimas)

<...>“

5 Pagal Buveinių direktyvos 7 straipsnį:

„Šios direktyvos 6 straipsnio 2, 3 ir 4 dalyse nustatyti įpareigojimai pakeičia bet kuriuos Direktyvos 79/409/EEB 4 straipsnio 4 dalies pirmajame sakinyje nustatytus įpareigojimus teritorijoms, atrinktoms pagal 4 straipsnio 1 dalį arba panašiai pripažintoms pagal jos 4 straipsnio 2 dalį, nuo šios direktyvos įgyvendinimo datos arba nuo valstybės narės atlikto priskyrimo arba pripažinimo datos pagal Direktyvą 79/409/EEB, jei pastaroji data yra vėlesnė.“

Faktinės bylos aplinkybės ir ikiteisminė procedūra

6 1997 m. bendrovei *BRISA Auto-Estradas de Portugal* buvo pavesta parengti Lisaboną su Algarvės regionu jungiančio greitkelio A 2 tiesimo projektą.

7 Kalbant apie šio greitkelio dalį tarp Alžustrelio ir Kastro Verdės vietovių, ši bendrovė parengė Masežanos, Alkarijos, Conceiçao, Aivados ir Estação Origės vietoves iš rytų aplenkiančios ir vakarinį Kastro Verdės SAT dalį kertančios trasos projektą.

8 1999 m. rugsėjo mėnesį Portugalijos aplinkos ministerijai buvo pateiktas su šiuo trasos projektu susijusio poveikio aplinkai įvertinimas (toliau – poveikio aplinkai įvertinimas).

9 Tą patį mėnesį Portugalijos valdžios institucijos pagal Direktyvos 79/409 4 straipsnį Kastro Verdės teritorijoje įsteigė SAT.

10 2000 m. sausio mėnesį už aplinką atsakingas valstybės sekretorius patvirtino poveikio aplinkai įvertinimą ir leido įgyvendinti projektą.

11 2001 m. liepos mėnesį greitkelio A2 ruožas nuo Alžustrelio iki Kastro Verdės buvo atidarytas eismui.

12 Komisija, remdamasi skundu, kuriuo jai buvo pranešta, kad nepaisydamos neigiamų minėto ruožo poveikio Kastro Verdės SAT įvertinimo išvadų, Portugalijos valdžios institucijos pradėjo įgyvendinti greitkelio, kurio trasa kerta minėtą teritoriją, tiesimo projektą, 2000 m. spalio 20 d. laišku išsiuntė Portugalijos Respublikai oficialų įspėjimą, nurodydama per du mėnesius pateikti jai savo pastabas.

13 Portugalijos valdžios institucijos pateikė Komisijai savo pastabas 2000 m. gruodžio 4 d. ir 2001 m. sausio 12 d. laiškais.

14 Nustačiusi, kad Portugalijos valdžios institucijos nepaaiškino, kodėl nebuvo svarstomos alternatyvių trasų už Kastro Verdės SAT ir už Alkarijos, Conceição, Aivados ir Estação gyvenviečių ribų, tiesimo galimybės bei manydama, kad Portugalijos Respublika neįvykdė įsipareigojimų pagal Buveinių direktyvos 6 straipsnio 4 dalį, 2001 m. balandžio 11 d. Komisija išsiuntė pagrįstą nuomonę, nurodydama šiai valstybei narei per du mėnesius nuo jos gavimo imtis būtinų priemonių, kad į ją būtų tinkamai atsižvelgta.

15 Kadangi Portugalijos valdžios institucijų atsakymas į pagrįstą nuomonę jos nepatenkino, Komisija nusprendė pareikšti šį ieškinį.

Dėl ieškinio

16 Komisija teigia, kad poveikio aplinkai įvertinimas aiškiai rodo, jog Portugalijos valdžios institucijų pasirinkta trasa greitkelio A2 ruožo nuo Alžustelio iki Kastro Verdės tiesimui turi labai reikšmingą neigiamą poveikį 17 Direktyvos 79/409 I priede nurodytų laukinių paukščių rūšių bei šių paukščių buveinėms.

17 Portugalijos Respublika tvirtina, jog Komisija, remdamasi poveikio aplinkai įvertinimu, pateikė tik bendrus vertinimus, neįrodydama, kad šios trasos tiesimas gali turėti labai reikšmingą neigiamą poveikį. Jos nuomone, reikia palyginti Kastro Verdės SAT galinčią kilti žalą su realiai kilusia žala.

18 Pagal Buveinių direktyvos 6 straipsnio 3 dalį, kompetentingos nacionalinės valdžios institucijos leidžia įgyvendinti planą ar projektą, tiesiogiai nesusijusį su teritorijos tvarkymu arba jam nebūtiną, bet galintį ją reikšmingai paveikti, tik atlikus šio plano arba šio projekto galimo poveikio šiai teritorijai įvertinimą įsitikinusios, kad jis neigiamai nepaveiks nagrinėjamos teritorijos vientisumo, ir, jei reikia, išsiaiškinusios, kokia yra visuomenės nuomonė.

19 Taigi ši nuostata įtvirtina procedūrą, kuria siekiama atliekant išankstinę kontrolę užtikrinti, kad leidimas įgyvendinti planą ar projektą, tiesiogiai nesusijusį su teritorijos tvarkymu arba jam nebūtiną, bet galintį ją reikšmingai paveikti, būtų

suteiktas tik tuo atveju, jei jis nepaveiks nagrinėjamos teritorijos vientisumo (2004 m. rugsėjo 7 d. Sprendimo *Waddenvereniging ir Vogelbeschermingsvereniging*, C-127/02, Rink. p. I-7405, 34 punktas).

20 Šiuo atžvilgiu Teisingumo Teismas jau nusprendė, kad leidimas įgyvendinti tokį kaip nagrinėjamas planą ar projektą gali būti suteiktas tik su sąlyga, kad minėtos valdžios institucijos įsitikino, jog jis neturės žalingo poveikio nagrinėjamos teritorijos vientisumui. Taip yra, kai dėl tokio poveikio nebuvimo nebelieka nė vienos moksliniu požiūriu pagrįstos abejonės (nurodyto sprendimo *Waddenvereniging ir Vogelbeschermingsvereniging* 56 ir 59 punktai).

21 Šioje byloje poveikio aplinkai įvertinimas patvirtina, jog Kastro Verdės SAT egzistuoja 17 Direktyvos 79/409 I priede nurodytų paukščių rūšių ir kad kai kurios jų yra labai jautrios jų buveinės trikdymams ir (arba) padalijimui dėl greitkelio A2 ruožo tiesimo tarp Alžustelio ir Kastro Verdės vietovių projekto.

22 Iš šio įvertinimo taip pat matyti, kad nagrinėjamas projektas daro „labai didelį“ bendrą poveikį ir „didelį neigiamą poveikį“ Kastro Verdės SAT esančiai paukščių faunai.

23 Taigi reikia konstatuoti, kad tuo metu, kai Portugalijos valdžios institucijos leido įgyvendinti greitkelio A2 tiesimo projektą, jos negalėjo pagrįstai manyti, jog jis neturi žalingų padarinių minėtos teritorijos vientisumui.

24 Aplinkybė, kad projektą įgyvendinus jis neturėjo tokių padarinių, šiam vertinimui įtakos neturi. Iš tiesų priimant sprendimą, leidžiantį įgyvendinti projektą, turi nebelikti nė vienos moksliniu požiūriu pagrįstos abejonės dėl žalingų padarinių

atitinkamos teritorijos vientisumui nebuvimo (šiuo klausimu žr. 2004 m. sausio 29 d. Sprendimo *Komisija prieš Austriją*, C-209/02, Rink. p. I-1211, 26 ir 27 punktus bei nurodyto sprendimo *Waddenvereniging ir Vogelbeschermingsvereniging* 56 ir 59 punktus).

25 Šiomis aplinkybėmis Portugalijos valdžios institucijos galėjo pasirinkti: arba atsisakyti suteikti leidimą minėtam projektui įgyvendinti, arba jį suteikti pagal Buveinių direktyvos 6 straipsnio 4 dalį tik tuo atveju, kai tenkinamos šioje nuostatoje įtvirtintos sąlygos (šiuo klausimu žr. nurodyto sprendimo *Waddenvereniging ir Vogelbeschermingsvereniging* 57 ir 60 punktus).

26 Taigi šiuo atveju reikia išnagrinėti, ar galėjo būti leista įgyvendinti greitkelio A2 tiesimo tarp Alžustelio ir Kastro Verdės gyvenviečių projektą remiantis Buveinių direktyvos 6 straipsnio 4 dalimi.

27 Šiuo atžvilgiu Komisija teigia, kad Portugalijos Respublika pažeidė šią nuostatą, nes šiuo atveju Portugalijos valdžios institucijos nenagrinėjo tam tikrų alternatyvių trasų, nedarančių neigiamo poveikio Kastro Verdės SAT ir šios teritorijos populiacijai.

28 Konkrečiai kalbant, ji mano, jog šios valdžios institucijos neatsižvelgė į alternatyvias už Kastro Verdės SAT ir už gyvenviečių Alkarijos, Conceição, Aivados ir Estação Origės vietovėse ribų esančias trasas.

29 Iš tiesų Komisija mano, kad turėjo būti nagrinėjamos, ypač tos alternatyvios trasos, kurios skirtos greitkelio A2 tiesimui į vakarus nuo Kastro Verdės SAT tarp šios teritorijos ribos ir kelio IC 1 lygumų regione esančiame koridoriuje, kur nėra didelio

gyventojų skaičiaus, o tai būtų leidę Portugalijos valdžios institucijoms be didelių techninių sunkumų ir be papildomų nepagrįstų finansinių išlaidų pasirinkti alternatyvią trasą, nedarant neigiamo poveikio šiai SAT ir nedarant įtakos nei minėtoms, nei kitoms vietovėms.

30 Portugalijos Respublikos nuomone, Komisija turi ne tik pasiūlyti tokią trasą, bet taip pat ją apibrėžti ir apibūdinti, įrodydama, jog egzistuoja alternatyvus mažesnę žalą aplinkai darantis ir įgyvendinamas sprendimas, kurio Portugalijos valdžios institucijos nenumatė. Tačiau Komisija šiuo klausimu nepateikė nė vieno įrodymo.

31 Bet kuriuo atveju Portugalijos Respublika tvirtina, kad Komisijos pasiūlyto sprendimo negalima laikyti „alternatyviu sprendimu" Buveinių direktyvos 6 straipsnio 4 dalies prasme. Iš tiesų, jos nuomone, ši sąvoka reiškia ne tik tai, jog egzistuoja kitas sprendimas, kurio teoriškas įgyvendinimas gali būti įmanomas, bet ir tai, jog reikia atsižvelgti į tokio sprendimo neigiamą poveikį.

32 Komisijos pasiūlytos trasos tiesimas sukeltų didelę socialinio, ekonominio, aplinkos apsaugos pobūdžio žalą, nes jis paveiktų Conceição, Aivados ir Estação Origės gyventojus bei Monte da Rocha upės baseino užtvanką.

33 Todėl ši valstybė narė teigia, kad Portugalijos valdžios institucijų pasirinktos Kastro Verdės SAT trasos nedidelė ir šalutinė žala vientisumui yra mažesnė nei ta, kuri atsirastų įgyvendinus Komisijos pasiūlytą sprendimą.

34 Buveinių direktyvos 6 straipsnio 4 dalis numato, kad jei, nepaisant neigiamų pagal to paties straipsnio 3 dalies pirmą sakinį atlikto vertinimo išvadų ir nesant alternatyvių sprendimų, planas ar projektas vis dėlto privalo būti įgyvendintas dėl svarbaus

viešojo intereso privalomųjų pagrindų, valstybė narė imasi visų kompensacinių priemonių, būtinų bendram Natura 2000 vientisumui apsaugoti.

35 Ši nuostata, leidžianti tam tikromis sąlygomis įgyvendinti planą ar projektą, dėl kurio atlikus šios direktyvos 6 straipsnio 3 dalies pirmame sakinyje numatytą vertinimą buvo pateiktos neigiamos išvados, kaip nuo šios 3 dalies antrame sakinyje įtvirtinto leidimo kriterijaus leidžianti nukrypti nuostata turi būti aiškinama siaurai.

36 Taigi plano arba projekto įgyvendinimas pagal Buveinių direktyvos 6 straipsnio 4 dalį priklauso nuo sąlygos, kad būtų įrodyta, jog nėra alternatyvių sprendimų.

37 Šioje byloje akivaizdu, kad Portugalijos valdžios institucijos išanalizavo ir atmetė kelis sprendimus, kurie aplenkia Alcarias, Conceição, Aivados ir Estação Origės vietoves, bet kurių trasos kerta vakarinį Kastro Verdės SAT kraštą.

38 Tačiau iš bylos medžiagos nematyti, kad minėtos valdžios institucijos nagrinėjo sprendimus, esančius už šios SAT ribų ir į vakarus nuo minėtų vietovių, nors remiantis Komisijos pateiktais duomenimis *a priori* negalima pašalinti galimybės, kad tokių sprendimų priėmimas gali atitikti alternatyvius sprendimus Buveinių direktyvos 6 straipsnio 4 dalies prasme, net jei, kaip teigia Portugalijos valdžios institucijos, jie gali sukelti tam tikrų sunkumų.

39 Taigi neišnagrinėjusios tokių sprendimų, Portugalijos valdžios institucijos neįrodė, kad nėra alternatyvių sprendimų šios nuostatos prasme.

40 Šiomis aplinkybėmis reikia pripažinti, kad įgyvendinusi greitkelio, kurio trasa kerta Kastro Verdės SAT, projektą, nepaisydama neigiamų poveikio aplinkai įvertinimo išvadų ir neįrodžiusi, jog nėra alternatyvių šiai trasai sprendimų, Portugalijos Respublika neįvykdė įsipareigojimų pagal Buveinių direktyvos 6 straipsnio 4 dalį.

Dėl bylinėjimosi išlaidų

41 Pagal Procedūros reglamento 69 straipsnio 2 dalį, pralaimėjusiai šaliai nurodoma padengti bylinėjimosi išlaidas, jei laimėjusi šalis to prašė. Kadangi Komisija prašė priteisti bylinėjimosi išlaidas ir Portugalijos Respublika pralaimėjo bylą, pastaroji turi jas padengti.

Remdamasis šiais motyvais, Teisingumo Teismas (antroji kolegija) nusprendžia:

1. **Įgyvendinusi greitkelio, kurio trasa kerta Kastro Verdės specialios apsaugos teritoriją, projektą, nepaisydama neigiamų poveikio aplinkai įvertinimo išvadų ir neįrodžiusi, jog nėra alternatyvių šiai trasai sprendimų, Portugalijos Respublika neįvykdė įsipareigojimų pagal 1992 m. gegužės 21 d. Tarybos direktyvos 92/43/EEB dėl natūralių buveinių ir laukinės faunos bei floros apsaugos (OL L 206, p. 7), iš dalies pakeistos 1997 m. spalio 27 d. Tarybos direktyva 97/62/EB, 6 straipsnio 4 dalį.**

2. **Priteisti iš Portugalijos Respublikos bylinėjimosi išlaidas.**

Parašai.